

PROLETAREC

Glasilno Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 975.

CHICAGO, ILL., 20. MAJA (MAY 20), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

BOLEHANJE EVROPE.

Po locarnskem dogovoru je meščansko časopisje slovesno oznanilo, da je zavel v Evropi nov duh, duh pomirjenja in volje za sodelovanje. Razoborožitev je bila blizu — navidezno. Nemčiji so povabili na pristop v Ligo narodov. Ko pa so se po nekaj tednih zbrali v Švici zastopniki držav ki so pridružene Ligi, je svet videl: za navidezno lepim locarnskim paktom so bile skrite tajne pogodbe in obljube, ki so jih dali diplomatje prizadetih držav na račun drugih dežel. Ligin svet je bil vsled te zahrbtnosti zaključen s fiaskom in od Locarnskega pakta je ostala komaj senca. Nemčija ni bila sprejeta v Ligo.

Anglija in Francija sta v navideznem prijateljstvu, toda obe tekmujeta druga proti drugi za prvenstvo vpliva v koncertu evropskih držav. Anglija ne zaupa Franciji in slednja ne Angliji. Zato z razoborožitvijo za enkrat ne bo nič, četudi se te dneve vrši v Švici preliminarna konferenca zastopnikov vseh držav, ki pripadajo Ligi in tudi zastopnikov Zed. držav, na kateri se posvetujejo o potih in načinih, po katerih bi prišli do razoboroženja. Končala se bo z lepimi obljubami, a do razoborožitve ne pride, ker ni med državami razumevanja in ne kooperacije.

Novo bombo v evropsko nestabilnost je vrgla Poljska. Kapitalistični listi pravijo, da je Poljska branik zapadne Evrope, ker je zaježila boljševizem. To je napačno tolmačenje, kajti državne meje ne morejo zaježiti idej. Poljska ni prav noben jez, ki bi varoval Evropo pred revolucionarno poplavo iz Rusije, pač pa je militaristična Poljska lahko ovira ruski zunanji politiki in trgovini ter nevarna Rusiji v toliko kolikoršna je njena gospodarska in militaristična moč. Ali enako se lahko reče, da je Rusija nevarna Poljski, in Poljaki to stalno pripovedujejo.

V prvih dneh preteklega tedna je svet iznenadila vest, da je na Poljskem izbruhnila civilna vojna. Ker Poljska ni kje v centralni Ameriki, je prišla "revolucija res nepričakovano. Vlade se je polastil s silo maršal Josef Pilsudski in njegova zmaga ni zmaga poljske reakcije, plemstva in katoliške cerkve, ampak zmaga strank levice.

Poljsko tare militarizem bolj kot katerokoli drugo deželo v Evropi. Obkrožena je skoro krog in krog od "sovražnih" dežel, pred vsem od Rusije, Nemčije in Litvinske, izmed katerih ji ni nobena prijazna. Vzrok tega neprijateljstva je poljski imperializem. Ako bo Poljska pod vodstvom Pilsudskija boljše napredovala in izvedla agrarne reforme, odvisi, v koliko bo njegova vlada imela moč izvršiti obljubljeni delo in iztrebiti korupcijo, s katero je prežeto poljsko uradništvo, posebno višji uradniki. Kmečka stranka, katera je strogo konservativna in pod klerikalnim vplivom, je proti Pilsudskiju, in ministrijski predsednik, katerega je Pilsudski strmoglavil, je predstavnik kmečke stranke. Več sto oseb je bilo v spopadih med vladnimi in Pilsudskijevimi četami v Varšavi ubitih in nad tisoč ranjenih. Pilsudskijeva revolucija v Poljski nima fašističnega značaja, kajti fašistični elementi so mu nasprotni; niti ni imela značaj socialne revolucije; bila je enostavno Pilsudskijeva zadeva, preobrat pa so pozdravili vsi, ki žele da se napravi sedanjemu nevzdržnemu stanju v Poljski konec. Vesti iz Varšave in drugih mest se glase, da podpira Pilsudskija v njegovi kampanji očistiti Poljsko korupcije in izvesti agrarne reforme socialistična stranka in tudi narodnostne manjšine, katere pričakujejo pod njegovim režimom več pravic.

Notranji boji, ako imajo značaj civilne vojne, oslabljajo državo kot tako in šibe njeno gospodarsko življenje. In ni jih malo, ki žele šibko Poljsko, kajti taka kot je je imperialistična, poljski imperializem pa izven poljskih nacionalističnih vrst ni nikjer na svetu popularen.

Par dni prej predno je izbruhnila revolucija v Poljski, so v Nemčiji prišli na sled obširno organiziranim zarotam za strmoglavljenje nemške republike. Njih namen baje je bil proglasiti predsednika Hindenburga za diktatorja, ki naj bi ugladil pota za obnovitev monarhije. Računi so prekrizani in vlada ki je bila premalo pazljiva je padla, novo pa je sestavil bivši kancelar Marx, ki je vodilni član nemškega centra (katoliške ljudske stranke) in odkrit zagovornik nemške republike ter njene sedanje ustave.

Že samo dejstvo, da so monarhisti v Nemčiji še vedno prepričani da pridejo na površje in obnove kajzerizem, dokazuje, da bo Nemčija še precej časa politično nestabilna in vulkanična.

Francija rešuje svoj frank potapljanja, pa se ji ne posreči. Sprejeti bo morala pogoje angleških in ameriških velebankirjev in odnehati od svojega militarizma, prestat z vojnami v kolonijah ter izvesti zdrave finančne reforme. Tudi italijanska lira je padla, dasi je nekaj časa držala stabilnost. Padec lire ni zdravo znamenje za Italijo in njenega Mussolinija.

Anglija bo še precej časa občutila posledice generalne stavke, četudi je trajala samo devet dni. Taki boji puste v gotovih plasteh napete odnošaje in vsi iščejo krivce.

Evropa v celoti je bolno telo, ki se zvija že leta, a ozdraviti ne more. Zdravijo jo na razne načine, s pakti, pogodbami in zvezami, a pravega zdravila ji kapitalistične vlade niso v stanju dati. Mase begajo in v tem beganju jih izbrablja reakcija v raznih oblikah, in ena njenih glavnih oblik je sedaj fašistični nacionalizem.

Rešitev Evrope je samo v kooperaciji evropskih držav, te pa je malo. Združitev evropskih dežel v gospodarsko enoto je cilj socialistov od kar obstoji socialistično gibanje. Ta cilj je v stanju doseči delavski razred evropskih dežel, in dosegel ga bo, ker za Evropo ni drugega izhoda.

***

Grške unije se pridružijo amsterdamski internacionali.

Zveza delavskih strokovnih unij Grčije, ki je zborovala od 27. marca do 7. aprila t. l., je mnogo razpravljala o reorganizaciji unijskega gibanja v Grčiji in o političnih aktivnostih delavstva. Grške unije, ki so bile dosedaj pod komunističnim vplivom in bile deležne podpore moskovske internacionale strokovnih unij, so na tem zboru odslovile komunistično vodstvo ter varstvo in sklenile vložiti aplikacijo za pristop v amsterdamsko internacionalo strokovnih unij. Pred razkoli so imele grške unije nad 170.000 članov, potem pa so sledili notranji boji, konfuzija, brezbržnost in naval reakcije. V tem krahu so vodilni krogi spoznali, da se s frazami, obljubami in "živo vero" ne more doseči niti toliko kolikor so pred vojno dosegli z navadnim, vsakodnevnim praktičnim delom. Danes se vračajo tja kjer so začeli. Vseh strokovno organiziranih delavcev v Grčiji je sedaj blizu 90.000; od teh je pod komunističnim vodstvom 28.000 članov.

***

Koliko čitate? In kaj? Koliko knjig ste prečitali v življenju? Kakšnih? Zamislite se včasih v ta vprašanja in si napravite nanje odgovore, ki bodo vam v korist.

Generalna stavka v Angliji in njen konec.

Generalna stavka v Angliji, ki je trajala devet dni, je bila končana nepričakovano. Ravno ko je kapitalistično časopisje prinašalo dolga poročila, da se vlada ne uda, da je mobilizirala Anglijo na odpor proti stavkarski diktaturi s katerim bo lahko vztrajala mesece in prisilila stavkarje na kapitulacijo, je prišla vest, da je stavka odpoklicana in da je vlada ugodila takim in takim pogojem, katere ji je dal kongres strokovnih unij.

Delavsko časopisje je dobilo sporočila, da je stavka končana s porazom vlade, kapitalistično pa je zavilo poročila po svoje, kajti poročati o delavskih zmagah ni dobro za interese gospodarjev. Tudi komunistično časopisje je prve dneve po končani generalni stavki pisalo o velikanski zmagi angleškega delavstva, potem pa mu je dala kominterna drugačna navodila, in je začelo pisati o velikanskem izdajstvu stavkovnega vodstva nad delavstvom. Ne bilo bi v interesu komunistične propagande pisati o zmagi angleškega delavstva, pa če bi bila še tako popolna, kakor ni v interesu kapitalističnega časopisja priznati, da Baldwinova vlada ni mogla ostati pri svojih bombastičnih izjavah in se je morala pogajati z vodstvom stavkarjev ter pristati v mnoge njegove zahteve.

Generalna stavka angleškega delavstva se ni končala z "velikansko zmago", niti ne s porazom za delavstvo. Generalna stavka se je pričela iz simpatije in v pomoč premogarjem, kateri so šli na stavko proti znižanju plač in podaljšanju delavnika. Ko je bila generalna stavka odpozvana, so premogarji ostali na stavki, kajti pogajanja med njimi in družbami s posredovanjem vlade so se obnovila po generalni stavki, neuradno pa so se vršila že par dni prej. Vlada je podaljšala subvencijo družbam za toliko časa, da se sklene definitiven dogovor med njimi in unijo premogarjev, in do tedaj ostane v veljavi plača, ki so jo dobivali do stavke in istotako delovni čas. Ustanovil se bo državni mezdni svet s posebnim ozirom na premogovno industrijo, v katerem bodo zastopniki družb ter premogarjev in zastopniki "nevtralnih elementov". Ta odbor bo imel nepristranskega predsednika. Njegova naloga bo študirati položaj premogovne industrije, dajati nasvete za izboljšanje obratnega sistema in določati plačo premogarjem na podlagi dohodkov premogovnih družb.

Industrijo premoga v Angliji se mora reorganizirati v glavnem na načine kot je že pred stavko priporočala posebna vladna komisija, toda družbe in vlada z njenimi načrti niso bile zadovoljne. Razmere pa so močnejše kot želja

vlade in konservativne stranke; če hoče angleška premogovna industrija živeti, se mora modernizirati in znižati stroške produkcije na druge načine, ne z znižanjem plač premogarjem.

Pogodba med vlado in kongresom strokovnih unij določa poleg teh številne druge točke za rešitev problema premogovne industrije.

Generalna stavka je trajala devet dni. Vlada se je v resnici pripravljala, kot da bo trajala tedne ali mesece, in na svoji strani je imela velik del angleškega prebivalstva. Stavka je za delavce zelo učinkovito orožje, in generalna stavka ima lahko mogočen demonstrativen efekt. Ali stavka in posebno generalna stavka lahko rodi med ljudstvom odpor proti unijam, kar se posebno v radikalnem gibanju čestokrat pozablja. Npr. stavka transportnih delavcev, stavke delavcev cestnih železnic v velikih mestih, stavke železničarjev in podobne, imajo simpatijo publike samo toliko časa, dokler ne postane slednja nestrpna, ker pogrēša svoj "komfort". Generalna stavka v Angliji je vključevala do pet milijonov delavcev. Nekateri so bili pozvani na stavko, drugi pa so bili odpuščeni radi stavke v sorodnih obratih. Ali prebivalstvo držav sestoji tudi iz drugih elementov, med katerimi je istotako mnogo delavcev, in na te slednje se je hotela opreti Baldwinova vlada v slučaju, da bi bila generalna stavka dolgotrajna.

Anglija je delikatna industrialna država; ako se gospodarsko kolesje ne bi normalno gibalo skozi nekaj tednov, bi lahko sledil kaos, katerega ne bi mogel nihče kontrolirati. Tega niso hoteli ne vlada in ne odgovorni unijski voditelji. Neodgovornim hujšakom bi dobrodošel, in pred temi so svarili delavstvo vsi, ki Anglije nočejo izročiti kapitalistični diktaturi, civilni vojni in fašizmu. Kajti socialna revolucija v Angliji, ki bi se dogodila preko noči, je izključena. Anglija bi s tako revolucija ne mogla prestatiti krize, in sledila bi reakcija, kakršna bi vrgla delavsko gibanje za desetletja nazaj. Anglija je navezana na kompliciran svetovni trg, na sirovine iz kolonij, na živila iz vseh krajev sveta, in te tvorbe njenega življenjskega sistema se ne more vreči preko noči. Lahko se jo vrže iz tirov, ali to ne bi pomenilo socialno revolucijo, ampak socialen kaos in za ljudstvo Anglije veliko trpljenje. In čemu vreči v bedo in nepopisno mizerijo eno ali dve generaciji, če pa se isto in več lahko doseže razvojno brez večjih bolečin za deželo?

Generalna stavka, ki je bila prvi večji eksperiment te vrste v borbi strokovno organiziranega delavstva, je rodila tudi protireakcijo. Nešteti delavci so ob službe, mnogim hočejo družbe znižati plače, druge predstaviti na slabša dela, agitatorje odsloviti in unijam narekovati nove pogoje. Držite pogodbo, je bil ultimatum železniških družb uniji. In unija je priznala, da se ni držala pogodbe ko je pozvala železniške de-

lavce na stavko. Dala je družbam celo nekako obljubo, da se v bodoče to ne dogodi več. Družbe so to izjavo zahtevale in grozile uniji s tožbo za — odškodnino. So pač komplikacije, preko katerih ni lahko iti "mirnim potom". Komunisti sedaj pravijo, da bi morala generalna stavka trajati naprej, da bi morala zavzeti revolucionarni značaj in da bi njeno vodstvo moralo imeti za svoj cilj strmoglavljenje Baldwinove vlade s stavko in proglasitev diktature proletariata. V Angliji pa so komunisti ki bi verjeli v uspeh take akcije redki, ako jih je sploh kaj. Ampak v propagandi jim te stvari vendarle služijo.

Generalna stavka v Angliji je predvsem dokazala solidarnost angleškega delavskega razreda. Ali ker se s stavkami kot takimi ne more izboljšati gospodarskega položaja Anglije ali kake njene posamezne industrije, njen konec mnogim ni po godu in kritike vseh vrst bodo dolgo na dnevnem redu. Očitanja so v delavskem gibanju nekaj navadnega, in tisti ki ne vodijo so vedno prepričani da bi bili boljši voditelji kot pa so tisti ki imajo vodilna mesta.

Stavka angleškega delavstva je predvsem pokazala vladi in konservativni stranki, da so časi ko se je moglo vladati brez delavstva in proti delavstvu, minuli. Pokazala je, da se mora družba danes brigati ne samo da varuje profite gospodarjem, ampak tudi za interese delavcev. In pokazala je, da je delavstvo na poti k zmagi, k osvojitvi vlade za interese vsega delavskega ljudstva.

***

Število Židov na svetu.

Koliko je vseh Židov na svetu? Zanimivo vprašanje, kajti Žide se v gotovih ljudskih plasteh še danes smatra za izvor vsega zla. Oni so po mnenju mnogih krščanskih vernikov krivi, da je na svetu slabo, kajti Židje posedujejo tovarne, rudnike in trgovino, ter izkoriščajo kristjane, in oni so, ki vodijo te krščanske izkoriščance v revolucionarne vrtince v borbi proti izkoriščevalcem, torej Židje proti Židom.

Sicer pa Židje niso toliko nevarni krščanskim ljudstvom, kot so bila ta ljudstva nevarna Židom. Kdo se ne spominja progonov, katerim so bili in so deloma še izpostavljeni Židje. "Krščanske" množice so jih morale na debelo, in v teh moralnih orgijah niso prizanašale niti ženskam in otrokom. V ruskih mestih so "edino pravoverni kristjani" v razjarjenosti nad Židi radi rezali prsa Židovkam in počenjali druga grozodejstva v večjo čast in slavo božjo. Kristjani namreč vedno pozabljajo, da je bila Mati Božja tudi Judovka, in da so bili sv. Jožef, Krist, apostoli in številni drugi svetniki vsi judovskega pokolenja.

Na vsem svetu je bilo l. 1925 nekaj nad štirinajst milijonov Židov; to število jim je dala statistika, katero je sestavil dr. Lestchinsky, 9,232,276 Židov živi v Evropi; V Ameriki (skoro vsi v Zedinjenih državah) jih je 3,844,989. Azija, Afrika in Avstralija imajo le malo židovskega prebivalstva. Leta 1897 je imela Evropa 84 odstotkov vseh Židov na svetu, danes pa jih ima samo 63 odstotkov. Vzrok je izseljevanje.

NAŠ POKRET IN NAŠI LJUDJE PRED LETI IN DANES.

Sličice iz železnega okrožja Minnesota.

FRED A. VIDER.

PO ŽELEZNEM okrožju Minnesota je naseljenih tisoče Slovencev. Nekatere njihove naselbine spadajo med najstarejše v Ameriki. Precej številno so zastopani po železnem okrožju tudi drugi Jugoslovani, namreč Hrvatje, Srbi in Bolgari. Slednjih je najmanj. Izmed drugih narodnosti je mnogo Fincev, Italijanov in Švedov. Pravih Amerikancev (ne mislim Indijancev) je v železnem okrožju najmanj; večina angleško govorečih ljudi so poznejši priseljenci iz Anglije, ki so si na račun neznanja angleščine prej imenovanih narodnosti pred leti dobili lažja dela in javne službe.

V rudnikih in takozvanih "open pitih" (odprtih rudnikih) opravljajo Jugoslovani najtežja dela. Bilo je tako od začetka in je večinoma še danes. Razlika je samo ta, da so se nekateri opomogli in so trgovci, ali pa imajo kake javne službe. Tudi v rudnikih so nekateri prišli naprej na "boljše" službe.

Minnesotski železni zakladi so za gospodarski razvoj Zedinjenih držav odločujoče vrednosti, vzlic temu morda ni nobeno industrialno okrožje tako malo znano javnosti kakor ravno minnesotski Iron Range. Privatni interesi so ga izolirali, da je takorekoč teritorij zase, pod oblastjo trusta. Vzrok, da je javno mnenje nezainteresirano v življenske razmere tega teritorija je tudi v tem da so zaposleni v njemu največ delavci ameriški "javnosti" nepriljubljenih narodnosti, — Balkanci, "Avstrijci", Italijani in "Macedonci". Tudi Finci niso v javnosti nikak priljubljen faktor, ker so že od nekdaj na glasu kot radikalc. Poleg tega jih je malo, ne dosti več kot Slovencev v vseh Zedinjenih državah. Švedev pa v minnesotskih rudnikih ni dovolj, da bi obrabali pozornost nase.

Zanimivo je, da tudi slovenski javnosti ni mnogo znano o razmerah v železnem okrožju. Minnesotske naselbine so tudi med nami nekako same zase. Vse to ima svoj izvor v politiki trusta, ki gospoduje nad njimi in njihovo usodo.

Poročano je bilo že večkrat v "Proletarcu", da so bili slučajji, ko so naročnika "Proletarca" odslovili zato ker je bil naročnik. S takimi pritiski so delavce ostrašili, da si ga niso upali naročiti. Znan mi je npr. tudi slučaj, ko je neki elyški rojak opisal v "Prosveti" nesramno izkoriščanje delavcev v rudnikih. Bil je odslovljen in na Ely ni več dobil dela. Nešteto delavcev je bilo vsa ta leta odslovljenih in provociranih radi svojih aktivnosti na prosvetnem in političnem polju. Ker je zaslužek drugje kot v rudniški industriji težko dobiti, je bil trust v stanju prepričati vsako večjo politično akcijo delavstva, in vsako širše prosvetno delo.

V nekaterih krajih morejo napredni delavci dobiti delo v kakem obratu ki se ne briga toliko kaj počno izven svojih delovnih ur; sem pa tam se dobe obrtniki in mali trgovci, bivši delavci, ki ostanejo aktivni v delavskem gibanju. A ne v Minnesoti. V začetku, ko so naši delavci postajali trgovci, so eni res še nekaj časa

bili aktivni za napredek, potem pa so se spremenili v "konservativce". Častnih izjem je zelo malo. Družbe imajo na svoji strani advokate in vso malo buržvazijo (trgovce itd.). Trgovci so organizirani v trgovske klube in trgovske komore. Interesi trgovcev so veliko bolj identični z interesi delavcev kakor kompanij, ampak vlečejo s kompanijami, prvič ker imajo kompanije premoč, in drugič, ker delavci pri njih vseeno kupujejo svoje potrebščine. Ali če bi delavci zaslužili več, če ne bi živeli pod tako težkimi okolščinami, bi bilo tudi za trgovce boljše. Vzlic temu ne pomagajo delavcem, pač pa bi v krizi šli proti njim, kot se je že mnogokrat izkazalo.

Duhovščina, in jugoslovanska je v tem kraju najmanj izvzeta, hlapčuje trustu tako lojalno, da je že davno pozabila na vse krščanstvo; verske ceremonije so ji samo ceremonije in služba. Marsikak zaveden rojak je moral zapustiti železno okrožje po zaslugi tega ali onega župnika. Na Ely je bil pred mnogimi leti običaj, da je kompanija kar od plače odračunala delavcem davek za faro (slovensko). Ker je pri tem zadela tudi Fince, ki niso katoličani, so se ji uprli in prisilni cerkveni davek je prenehal. Ni pa nekrščanska kompanija pozabila svojih farovških zaveznikov. Poznal sem poštenega rudarja (J. J. na Elyju), ki je oženjen in ima družino, kateri je okrog elyških rudnikov zamanj hodil za delom. Stvar se mu je pričela zdeti sumljiva, kajti zakaj dobe delo drugi, samo zanj ga nimajo? Sklenil je govoriti s superintendentom Oliver Iron Mining kompanije. Po precejšnjem trudu se mu je posrečilo priti pred visokega gospoda. Vprašal ga je, zakaj mu ne dajo dela. Superintendent je oblastno, toda vljudno pričel z običajnimi vprašanji: kaj delaš, koliko časa si v mestu, koliko časa si oženjen, koliko imaš otrok itd. Rokaj mu je odgovarjal vse po pravici. Ravnatelj, ki je bil prej že o vsem informiran, ga nagloma vpraša: "Ali nimate vi otroka, ki še ni krščen?" — "Da, toda kaj ima to opraviti z mojim delom?"

Ravnatelj ni dolgo pomišljal, ko mu je odvrnil: "Otroka še niste dali krstiti, prispevke cerkvi še tudi dolgujete. In končno — čemu ne bi spadali v katoliška društva? Poravnajte kar imate poravnati s svojim župnikom, potem se zopet oglasite za delo, in dobili ga boste." Rokaj je dejal, da se tako ne bo ponižal pred nikomur, in je odšel v Wisconsin. Dotični župnik je še gospodar fare . . .

Ali ne pričajo taki dogodki jasno, da so duhovniki v zvezi s kompanijo? Ali ne dokazujejo, da je duhovniku več prispevek "za cerkev", kot blagostanje delavcev? On hoče "kar je božjega", seveda zase, zato pomaga kompaniji jemati kar ni njenega.

Farani niso vsi verni. Mnogo jih je, ki preklinjajo "farje". Ko pride dan ko je treba odračunati prispevek cerkvi, ga odračunajo. Hodijo k maši, molijo, kupujejo verske ceremonije in blagoslove in ob enem zabavljajo, — menda se tudi tega navadijo.

Strokovne in politične organizacije na Iron Range ni. Le na Chisholmu je socialistični klub JSZ., ki pa se ne oglašja v Proletarcu in ne izgleda da je kaj prida aktiven. Tudi poskus organizirati unijo rudarjev je bil pred kakimi šestimi leti ponovno storjen, a je bil samo poskus. Rudarji morajo vzlic modernim strojem danes

bolj garati kakor pred desetimi petnajstimi leti. Kontrakti sistem, ki je splošno vpeljan, je tak, da ima družba od delavca trikrat več dobička kakor pred desetletjem. Delo je tudi nevarno, nezdravo, ampak za protekcijo rudarjev se malo stori. Če rudarja pohabi in če je še za kakšno delo, ga mu družba preskrbi, ker je to zanjo cenejše kakor da bi jo ti reveži, ko bi jih bilo preveč, razkričali za brutalno in obrnili pozornost ljudstva na razmere v rudnikih in na svojo nesrečo. Zdravniki, zavarovalnice, kramarji, agentje, — vse izkorišča ubogega rudarja, ki si ne zna pomagati.

Ampak milovanje in pritožbe nič ne pomagajo. Treba je akcije. Kakšne? Take, kakršna kompanija ne mara. Res, da se je že poskušalo s stavkami, npr. l. 1907 in 1916. In bile so tudi lokalne stavke, l. 1912, 1919 itd. Na nobeno ni bilo delavstvo pripravljeno. V stavki proti jeklarskemu trustu je treba znati vztrajati, ker je sovražnik mogočen in razpolaga tudi s politično močjo, katero ima po zaslugi delavcev. Rešitev minnesotskih rudarjev iz sedanjega stanja je, prvič da se združijo v močno unijo do zadnjega. Če se organizirajo le nekateri, bodo ti nekateri ob delo ker se pač težko prikrije pred kompanijskimi agenti, katerih je med rudarji vse polno, kaj kdo misli in kam kdo pripada. Vseh rudarjev pa kompanija ne bi mogla odsloviti, in že to bi bila ena bitka, dobljena brez stavek! Kompanija bi stanje delavcev izboljševala, ker bi hotela stavko preprečiti. In ko bi bila situacija v prilog delavcev, pa bi predložili svoje zahteve. Nič ne bi smeli hiteti, kajti koraki ki se jih stori v naglici in so malokdaj premišljeni, so mnogokrat vzrok porazom.

Za tako nastopanje je treba, da vsi delavci dobro poučeni kaj je unija, da poznajo vodstvo, da se udeležujejo sej in da mnogo čitajo. Pravijo, da smatrajo ameriški unijski krogi minnesotske rudarje za material, ki ga je silno težko organizirati.

Naglo organiziranje, in takoj po organiziranju stavka, ima največkrat za posledico slabo stavkovno vodstvo in pa poraz. Kakor se je treba v vsaki stvari izvežbati, je treba vežbanja tudi v strokovni organizaciji.

Ako ni moglo delavstvo po Iron Range doseči uspehov s strokovno organizacijo dosedaj, bi jih bilo vsekakor lahko nekaj doseglo s političnim bojem. Močna socialistična stranka po Iron Range, ki bi imela zaslonbo ostalega zavednega delavstva, bi vsekakor dvignila življenjski nivo delavcev v železnem okrožju.

Nedavno se je ustanovila v železnem okrožju organizacija, ki se je krstila z imenom "Jugoslovanska napredna zveza". Bila je ustanovljena v glavnem s političnih nagibov, toda komu bo njena politika koristila, je drugo vprašanje. Kar minnesotsko delavstvo rabi, je močno socialistično organizacijo, ki bi delovala prosvetno in politično ter vodila boje proti izkoriščevalcem. Vsi drugi poskusi organizirati politične klube ali zveze so le priveski za stare stranke ali posamezne njihove političarje.

Kakor drugod, je medvojna in povojna histerija tudi v železnem okrožju pustila svoje sledove. Finci, ki so bili pred vojno na rangu politično najboljše organizirani, so se razbili na več frakcij, ki so se teple med seboj na življenje in smrt. Ker je imela prejšnja skupna organizacija dvorane, se je vnel boj za posest teh, ki se je večkrat končal na sodiščih. Kdo ima koristi od takih bojev?

Kapitalizem ni na škodi, če se prepiramo, pač pa mu koristi. Kolikor more, stori od svoje strani, da se

boji med delavci ostré. Gotovi propagandisti trdijo, da je vsem raznim nadlogam kriv socializem, ki "rona" svet, oziroma ga prodaja kdor ga hoče "kupiti".

Krivo za vse gorje na svetu je pomankanje razuma v glavah ljudi. Ne pričakuje se, da bi morale vse glave enako misliti, pač pa, da bi mislile pošteno in v prid splošnosti. Nič ne de, če so različne organizacije, katere propagirajo svoje ideje. Kdor misli da je Workers' Party boljša kot socialistična, svobodno mu, organizira naj se v nji in deluje zanjo. Ampak če deluje zanjo v smislu boja proti socialistični stranki, ne vrši drugega kakor kapitalizmu dopadljivo delo.

Med delavstvom, nele v železnem okrožju ampak v splošnem, je premalo zanimanja za prosveto. Kultura je med delavstvom še vedno tujka. Izobraževalne ustanove so med nami jako redke. Dokler ni bilo prohibicije, so nekateri dolžili salun, češ ta je kriv. Sedaj, ko imamo prohibicijo, je še slabše.

Varati ljudi, da je revolucija v Ameriki blizu, je tudi neodpustljiv zločin. S takim frazaranjem in obljubovanjem se delavstvo odvrta od konstruktivnega dela. Kdor le malo pozna razmere v ti deželi, mora priznati, rad ali nerad, da bodo Zedinjene države zadnje, v katerih pride do revolucije. Leon Trocki sam je tega mnenja v člankih, katere je objavilo Hearstovo časopisje v interesu Hearstove propagande in Hearstove diplomacije.

Vsaka stvar, dostopna izpopolnjevanju, je stvar počasnega procesa. Pričakovati čudežev in preobratov čez noč, ki bi prinesli raj, je utopija. Delavci po rangu, zavedajte se te resnice in se primite dela, četudi je počasno, da boste tudi vi, nekoč praznovali dan svojega vstajenja.

***

Kampanja se je gloriozno obnesla.

Čigava kampanja? Slovenski klerikalci so mobilizirali KSKJ., sto duhovnikov, sto petdeset mežnarjev, pet sto ministrantov, 400 bratovščin, tretjerednike, predsednika Grdino, njegovo žlahto, Br. Černeta itd. itd., da pridobe "Amer. Slovincu" toliko naročnikov da postane vsaki dan dnevnik, in ne samo par dni v tednu. Za nagrade so obljubili vsake sorte ropotijo, ob enem pa so uvedli še nekakšno glasovanje, s katerim naj se bi izkazalo, kdo je najpopularnejši katoliški veljak med ameriški katoliškimi Slovenci. Vsakdo ki je obnovil naročnino je imel nekaj sto glasov, vsakdo ki je dobil naročnika ali iztirjal naročnino, je smel glasovati zase ali za tega ali onega "zaslužnega" gospoda. List so pošiljali na ogled tajnikom in drugim odbornikom društev SNPJ. in vsakemu, od katerega so pričakovali, da ga bo vsaj "pogledal ako drugega ne".

Po večtedenski kampanji in molitvah so objavili sledeči rezultat: 907 novih naročnikov (pretirana številka). Ko je bilo vse zračunano skupaj, je slavna uprava slavnega dnevnika (ki pa ni dnevnik) pronašla, da je napravila s kampanjo izgubo in dosegla moralen poraz.

***

"BEG IZ TEME" je najnovejša knjiga v slovenski literaturi. Obsega nad 300 strani; v nji so zastopani najboljši ruski pisatelji, ki so kazali ljudstvam pot iz teme. Izšla je v založbi "Proletarca". Cena \$1.75 za vezano v platno, \$1.25 za mehko vezbo.

Prva konvencija Hrvatske Bratske Zajednice.

(Nadaljevanje.)

Tretji teden! Konvencija je "rešila" že mnogo dela. Prošli teden se je lotila pravil. Navzoč je Zaidničen odvetnik Lucas, za katerega dežujejo vprašanja, in on rad odgovarja.

Napredni Radnički Blok pod vodstvom Niko Grškovića je zelo dobro izvežban za — larmo. "Opet će nastati bura," je dejal delegat, ko je nekdo nekaj nepomembnega predlagal, ampak vendar z namenom "borbe". In res, "bura" je završala. Bura in "viharni prizori" se ponavljajo dan za dnevno. Butković miri, poziva, svari, uči in daje prijazne in neprijazne nasvete. Ako bura ne poleže, proglasi odmor, ali zaključiti dopoldansko sejo in doloži čas bodoče seje. Delegatione vstajajo, si mežikajo, govore kakor da so na pikniku, se zberu v gruče, in tedaj postane v medsebojni debati ena glasnejša kot druga. Od strani jih poslušajo in opazujejo mirnejši in "nepriistranski" delegatje ter se muzajo. Potem se nekam porazgube in pred otvoritvijo seje so debate v gručah zopet na dnevnem redu. Marsikdo se je naučil delati z rokami vsakovrstne geste, in to z vajami v dveh tednih.

Med odborniki in kandidati za odbornike je cele kare nezaupnosti in nepristrčnosti. Hinavstva je veliko. Kandidatje za odbornike vedno in preračunano nastopajo, da se ne zamerijo "nepriistranskim" delegatom. Radnički napredni blok nastopa enako zakrito. Komunisti npr. niso nastopili proti pozdravnim brzojavkam predstavnikom kapitalizma in reakcije in sploh v nobeni stvari, katera bi jim mogla odbiti gotove "simpatičarje". To je oportunistem najgrše vrste. Velikokrat se dogodi, da je bivši pop Niko Gršković večji "komunista" nego komunistični prvaki med delegati konvencije.

Ženstvo je na tej konvenciji zastopano boljše kakor na prejšnjih zborih hrvatskih podpornih organizacij. Ene delegatice so precej zgovorne v debatah; oglašajo se veliko pogostejše, kakor pa delegatice 8. redne konvencije SNPJ. v Waukeganu. Najpridnejša med njimi je odbornica Mrnjec, ki je na tej konvenciji hrvatska Madame Kolontaj. Pripada progresivnemu bloku in nastopa z argumenti, ki bi imeli pokazati, da je izobrazena, inteligentna ženska.

Ko pišem kateremu bloku kdo pripada, je treba vpoštevati dejstvo, da ljudje svoja prepričanja menjajo. Danes pripada ta ali oni recimo progresivnemu bloku, jutri pa se pridruži narodnemu. Ali pa drži z vsakim nekaj časa na dan.

S. Zinić, ki ni delegat, je na tej konvenciji poveljnik progresivnega bloka, kolikor ga imajo pod kontrolo Radnikovci. Delegatione vstajajo med sejami in hodijo k njemu po instrukcije v ozadje dvorane. Ko se je narodni blok in "nepriistranska" delegacija tega naveličala, je izgnala vse nedelegate iz dvorane na galerijo, toda člani progresivnega bloka so hodili potem na galerijo in prinašali informacije ter odnašali navodila. Včasih je kakšno navodilo hipoma povzročilo burjo. Jako zanimivo in zabavno, razen za člane H. B. Z., kateri bodo plačali komedijo.

Veliko viharja so povzročile dolge debate o Hrvatskem sirotišču, ki je v bližini Chicaga. Sirotišče poseduje precejšen kos zemlje in nekaj poslopij je že zgrajenih. Ustanova je v glavnem last sedanje HBZ., preje

pa obeh sedaj združenih zajednic, ki so vodile poslovnanje sirotišča pod imenom udruge, to je, skupne organizacije. Sirotišče je stalo ameriške Hrvate že mnogo tisočakov; potem se je doznalo, da denar, vložen v zgradbe, ne prinaša polne vrednosti, in začele so se preiskave, obtožbe, seje, pota itd. Hrvatski listi že mesecce pišejo o svojem Teapot dome, in tako je točka o sirotišču vzela konvenciji nad dva dni časa. Ponavljale so se ene in iste obtožbe, vedno isti očitki in isto zagovarjanje. Pozvan je bil iz Chicaga ves odbor sirotišča, da poroča konvenciji, in je poročal, vsak odbornik po svoje. Kontraktorji so baže goljufali pri zgradbah na posestvu sirotišča, največ pa je stal vodnjak, ki še sedaj ne daje vode, razen v najboljšem slučaju tri galone na minuto. Stal pa je ta vodnjak že nekaj tisočakov več kot \$30,000. To, prijatelji delegatje, je denar, s katerim se bi že dalo skopati primeren zdenac (vodnjak — "štirna").

Ko so viharji za silo pogleli, in bili so viharji, je bil sprejet predlog, da konvencija graja odbor sirotišča, ker ni bil bolj pazljiv pri izvrševanju svojih funkcij. Odbornik Gršković pa je dodal še predlog, da se obsodi sirotiščnega odbornika Bazdarića radi čekov, ki so bili narejeni na ime sirotišča, izmenjal pa jih je v prid sokolske skupine, ki je bila pred letom na sokolskem izletu v Zagrebu. Predlog ni bil sprejet, ker je Bazdarić stvar zelo "zadovoljivo pojasnil". In več kot dva dneva sta šla k vragu, ne da bi konvenciji ali sirotišču kaj koristilo. Fakt glede sirotišča je ta: Odborniki sirotišča in drugi odborniki bi bili radi vsi kritiki in nihče odgovoren. Sposobnosti in čuta odgovornosti je primanjkovalo, kontraktorji pa so si mislili. Oskubimo jazbece! Samo s tem je mogoče pojasniti, da je stal navaden vodnjak nad trideset tisočakov!

Veliko bune je bilo pri točki pravil, ki pravi, da daje HBZ. svojemu članstvu popolno versko in politično svobodo, drugi del istega stavka pa pravi, da v Zajednici "nema mjesta nikakovoj stranačkoj politiki niti vjerskim raspravama." Ko je bila prečitana, so deževala vprašanja, pojasnjevanja, argumenti, in med govori in nastopi posameznikov je brnelo organizirano odobravanje, organiziran smeh in zasmeh, vpadi, vstajanje in ropotanje. Sprejet je bil s petimi glasovi večine predlog odbora za pravila in točka je taka kot preje pojasnjeno. Politike pa je na konvenciji in v HBZ. vsaki dan več. Mnogo delegatov ni vedelo kako bi glasovali in so se vzdržali glasovanja. Teh je bilo okrog tretjina. Potem so skušali ta zaključek porušiti, a večina ni bila zadostna. Za porušenje konvenčnih sklepov je namreč treba dve tretjini glasov od navzočih delegatov.

Delegat Vrkljan, pomožni urednik "Zajedničara" in eden vodilnih članov progresiv. bloka, je predlagal, da se zborovalni čas podaljša za pol ure dnevno. Nasprotniki so njegov predlog krstili za demagogičen manever, kajti sedaj vsi "manevrisajo". Delegat Lupis, katerega komunisti najbolj napadajo, je dobil velik "bukelj" rož v priznanje za svoje delo na konvenciji. Ko je predsednik ta poklon z rožami naznanil, so se organizirani člani organiziranega progresivnega bloka organizirano zasmejali in cepetali z nogami, temu pa so se pričeli smejati še ostali delegatje, da je bilo špasa za vse dovolj.

Zanimiv je bil tudi pozdrav predsednika "slovenske jednote" Anton Grdine, ki je delegate precej okaral in jim dejal, da naj ne zavlačujejo konvencije in da

naj poslušajo rajše tiste, ki kaj razumejo! Mi Slovenci nismo taki, jim je dejal. Mi zborujemo hitrejše in bolj praktično in naše konvencije so končane v nekaj dneh. V imenu slovenskih listov v Clevelandu je pozdravil konvencijo — Ivan Zupan. Ali ni čudno, da pozdravlja konvencijo H. B. Z. predstavniki najreakcionarnejše slovenske organizacije in najbolj nazadnjaškega slovenskega elementa, in to konvencijo organizacije, ki je že več let takorekoč v rokah komunistov! Bunk.

Napram odbornikom vlada med delegati zelo neprijazno razpoloženje. Znižali so jim počitnice s plačo od dveh na en teden, in dnevnice, kadar so po opravih iz urada, od deset na pet dolarjev. Glavni odborniki morajo biti državljani in pet let člani NBZ., kar se nikakor ne more smatrati za zmago progresivnega bloka.

(Dalje prihodnjč.)

Komedija z "debato".

Ni nam ljubo pečati se s šemami, in prostora, ki se ga porabi vsled njih, je nam resnično žal. Gre se namreč radi "debate" o korumpirani socialistični mašini v SNPJ. Chas. Novak je organiziral osem mesecev pred zadnjo konvencijo S. N. P. J. naval in manevre proti socialistični "mašini" v SNPJ. Svojim ljudem je poslal navodilo: Obrekujte, blatite, napadajte in ne priznajte za nobeno ceno v nobeni polemiki pod nobenim pogojem socialistom v SNPJ. niti najmanjše zasluge. Jezuitsko pravilo je, da namen posvečuje sredstva, in "komunisti" so vzeli enako stališče.

Šli so na konvencijo SNPJ. kot "poročevalci", organizirali svoje pristaše, ustanovili "progresivni" blok SNPJ., katerega danes tvorita Zinić in Bartulović, oba nečlana SNPJ., in nadaljujeta z gonjo proti "korumpirani, tatinski socialistični mašini."

V tej gonji se je pojavil njihov "poziv na debato". In smo rekli: Sprejememo debato, ako ne bomo govorili reči s katerimi bi se vi radi ognili razgaljenju svoje "taktike", zato predlagamo, da debatirate pred članstvom SNPJ. in mu dokažete, ali poskušate dokazati, kako korumpirana je soc. mašina in kdo je mašina. Chas. Novak je pod imenom Zinića dal na razpologo za debato razna mesta, med njimi Chicago. Ker je "D.S." do vratu zadolžena in ne more plačati dolgova, bi bilo greh, da bi njen urednik Chas. Novak na njene stroške potoval (kajti on ne plačuje potnih stroškov iz svojega žepa), zato bi naj bila debata v Chicagu, kjer bo izmed vseh krajev kjer ima SNPJ. svoje postojanke, največ zalegla, seveda če se bi Chas. Novaku posrečilo kaj dokazati. V nasprotnem slučaju bo blamaža. Zinić, Novak in drugi od "progresivnega" bloka so se posvetovali in iznašli sledeče: Če sprejememo Chicago, in če bodo imeli dostop samo člani SNPJ., je blamaža za nas neizbežna. Le če nasprotniki pristanejo, da bi imeli na debato vstop tudi nečlani jednote, bomo v stanju organizirati kakih dve sto svojih pristašev od Garyja do Chicaga, ki bi delali običajen nemir. Ker pa je dvomljivo, da nam bi to dovolili, je samo en izhod, in ta je, da naj bo debata v Detroitu. Skleпали so: "V Detroitu je veliko članov SNPJ., ki so pristopili pozneje čase in ne poznajo njene zgodovine. Hrvatski člani so popolnoma pod našim vplivom. Slovenski, ki so prišli iz bakrenega okrožja, so tudi nasprotniki socialistov kot vsi klerikalci sploh, in zato je Detroit edini kraj,

kjer more Chas. Novak računati na simpatije velikega dela avdijence." Izrekli so se proti Clevelandu, kajti Chas. Novak ni pripravljen govoriti drugače kakor pred kopo organiziranih svojih pristašev.

Tako so naš predlog za debato v Chicagu odbili z raznimi izgovori. Pravijo, da hočemo debato "samo" v Chicagu. Ponavljamo: najprvo naj bo v Chicagu, potem v Clevelandu, in nato v Detroitu, ako Charlesu ne bo zadostovala blamaža na čikaški debati. Potem so rekli, da je tema ki jo predlagamo nesmiselna, in s tem so priznali, da se zavedajo svojih laži.

Tako strahopetnega umikanja ne pomnimo v naši jevnosti kakor je umikanje "čistih" pred debato, s katero imajo priliko dokazati pred članstvom SNPJ. svoje TRDITVE. Chas. Novak ve da je napravil umik, in plaka v svojem listu, ker ne ve, kako bi se — SKRIL. V "D. S." z dne 13. maja joka in se izgovarja na sledeči način:

"Naši čitatelji se spominjajo, da smo zastopali stališče javne debate. Spominjajo se, da so socialisti iz strahopetnosti odklonili naš poziv za javno debato in izgovarjali se, da njihov govornik ni zdrav in da so stroški preveliki. . . . Istotako se spominjajo naši čitatelji, da so socialisti zahtevali debato za zaprtimi vrati, in sicer iz razloga, da bi privedli nekaj podobnih razbijačev ala Terčelj, Jereb in Pogorelec, ki bi z noži obračunavali s komunisti. Sedaj ko smo jih razgalili in prikazali v očeh slovenskega delavstva kot prave strahopetce in politične propalice, prihajajo v pozni junaka in vprašujejo kaj je z debato. . . ."

Chas. Novak se torej boji — nožev! Socialisti hočejo debato za "zaprtimi vrati" zato da bi Charlesa — zaklali. Ampak, ali ne bi mogli svoje "razbijače" prignati tudi če bi debata ne bila za zaprtimi vrati? Zakaj bi se bal nožev samo tedaj, če bo debata v Chicagu in za zaprtimi vrati?

Le nič izbegavanja! Kje je vaš pogum, kje vaši dokazi, kje vaše rrrrr junaštvo?

Vsak slovenski delavec ve, da se bojite priti debatirati pred slovensko delavstvo, ne zato da bi vas "zaklali", ampak ker se zavedate, da ne bi med njimi imeli dovolj bedakov, ki bi se dali nahujskati in organizirati za razgrajanje tekom debate.

Zagotavljamo vsakega od "progresivnega" bloka SNPJ., da bo osebno na debati popolnoma varen in da se mu ni treba bati ne fizičnega ne besednega napada. Ako Chas. Novak nima poguma obdržati svoj "poziv" na debato, naj "progresivni" blok delegira koga drugega, ki pa mora biti reprezentativna oseba v njihovi organizaciji ali v S. N. P. J., da namesto Chas. razkrinka — socialiste.

Čas je, da prenehate s to komedijo. Ali sprejmite debato na katero nas "pozivate", ali pa priznajte, da ste bojazljivci in se bojite luči, ne pa nožev. Tudi ščurki se boje luči, in se poskrijejo, kadar ponoči posvetiš na njihovo krdelo. — Na vprašanja v "D. S." o "namestovanju debati" v Detroitu je Charles dobil odgovore v dopisih iz Detroita, ki pametnemu zadostujejo. Da debate v Detroitu ni bilo, je krivda Charlesa in njegova odbora. In če je ne bo v Chicagu, bo samo njegova krivda.

*Agitirajte za "Proletarca" in "American Appeal"!
Oba sta glasila ameriške socialistične stranke in vodita proletarijat po poti konstruktivnega dela v socializmu.*

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

PRVOMAJSKA PRIREDBA KLUBA J. S. Z. V WAUKEGANU IN DRUGO.

WAUKEGAN, ILL. — Soc. klub št. 45 je proslavil prvi maj kakor se za delavsko organizacijo spodobi. Program je otvoril sod. J. Mahnich. "Marseljezo" sta igrali na violino in piano Frances in Alice Artach. Sod. Jože Zavertnik je govoril o pomenu Prvega Maja. Šestletni Robert Zakovšek je igral na harmoniko, katero za ta leta še dosti dobro obvlada. Dekliški odsek Slovenske čitalnice je zapel dve pesmi v angleškem jeziku pod vodstvom Miss Christine Jereb. Socialna drama "Grobovi bodo izpregovorili" je izpadla jako dobro. Udeleženci so bili zadovoljni z igro in ostalim programom, ki je v celoti trajal tri ure.

Na tem mestu se v imenu kluba št. 45 JSZ. zahvaljujem vsem, ki so nam pomagali do tako dobrega uspeha.

Na prošli klubovi seji smo sklenili, da priredimo v nedeljo dne 20. junija piknik. Podrobnosti o tem objavimo pozneje.

Za delegata na šestem rednem zboru JSZ. je bil izvoljen Martin Judnich, ki bo zastopal naš soc. klub.

Seja kluba je razpravljala tudi o načrtu za povečanje Proletarca kot ga je dobila iz upravnništva, in klub se zavezuje, da bo kvoto \$50, ki jo ima prispevati naša naselbina v fond za povečanje Proletarca, izplačal in jo zbral skupaj na en ali drug način. Tudi mi hočemo večjega "Proletarca"! Naše simpatičarje in naročnike prosimo, da naj ne zamerijo, ako jih bo eden ali drugi nadlegoval za prispevek v to svrhu. "Proletarec" je zagovornik zatiranih in izkoriščanih, zato je dolžnost delavstva skrbeti, da tak list razširijo in da mu pomožjo izhajati v čimvečji obliki.

Med drugim je ta seja sklenila, da se klubove seje v bodoče vrše vsaki tretji četrtek v mesecu za nedoločen čas. Nedelje lahko porabimo za agitacijo. Prihodnja redna mesečna seja se bo vršila v četrtek 17. junija ob 8. zvečer v Slov. nar. domu. Ta seja bo zelo važna. Klub mora dati navodila svojemu delegatu, da ne bo pozneje morebitnih očitkov, češ, s tem in onim se ne strinjamo. Sklepali bomo tudi o našem pikniku, ki se bo vršil tri dni po seji, to je 20. junija. Udeležite se bodoče seje polnoštevilno. — M. J.

PRVEGA MAJA V GLENCOE, O.

GLENCOE, O. — Premogovnik dne 1. maja ni obratoval. Klub št. 2 JSZ. je priredil prvomajsko praznovanje in veselico, katerega so se udeležili tudi sodrugi iz Neffsa, Bellaire in Wegee. Naš klub se vsem zahvaljuje za udeležbo.

Morda ne boste hoteli verjeti, da se je te slavnosti udeležil tudi sheboyganski župnik Černe. Pa je bil v resnici navzoč, če pa ni bil pravi Černe, ga je nekdo samo predstavljal.

Prebitek je znašal \$38.54. Na naši prihodnji seji ne bomo pozabili kluba v Neffsu, in ob priliki, ko bo imel svojo priredbo, se jo iz Glencoe gotovo udeležimo.

Prvomajska številka "Proletarca" vsem ugaja.

Nace Žlemberger.

IZ WEST VIRGINIJE.

TRIADELPHIA, W. VA. — Dasi nisem pisatelj in mi plug za oranje po belem polju nič kaj ne pristoja, bom vseeno nekoliko oral s peresom in poročal kar se mi zdi potrebno sporočiti.

Klub št. 8 v Triadelphiji vzlic neugodnim delavskim razmeram dobro napreduje. Ima okrog petdeset članov, in imel bi jih več, ako ne bi bilo toliko preselejevanja iz kraja v kraj. Državljanov je nad polovica članov.

V tukajšnjih rovih št. 1, 2 in 3 je v teku stavka. V rovu št. 3 je bil prekinjen obrat dne 17. februarja, dne 27. aprila pa je kompanija obnovila obrat z geslom odprte delavnice. Dne 1. maja je bilo v majni že pet bosov in 14 delavcev, torej skupaj 19 rumenih podložnikov, ki so "delali" pod zaščito državnih kozakov. V naše veliko veselje je prišlo s pomočjo teh ljudi na površje devet vozičkov premoga po petih dneh "truda". Kompanija ve, da se ji taki delavci ne izplačajo, ampak njen namen je zlomiti voljo stavkarjev vztrajati v boju ter jih nagnati nazaj v rove pod svojimi pogoji.

V čast nam je, da so tukajšnji Slovenci in Hrvatje najlojalnejši stavkarji in hrbtnica lokalne unije premogarjev. Delavci vseh drugih narodnosti si jih lahko vzamejo za vzgled. Stavka poteka mirno in kozakom ne daje opravka.

Premogarjem in drugim vsepovsod priporočam, naj sedaj ne prihajajo za delom v te kraje. Dokler bo stavka, ne bo dela za nikogar razen stavkokaze, katerih pa mislim da tudi ne bo dosti. Tukajšnji stanovniki, Amerikanci in drugorodci, imajo večinoma svoje domove in ne računajo na izselitev. Kompanija se jih ne bo lahko odkrižala, pač pa bo morala misliti na sprejem unijske pogodbe.

Naši delodajalci so bili ob času zadnjih predsedniških volitvah zelo aktivni z instrukcijami volilcem, kajti tu so večinoma državljani. Svarili so delavce pred neprevidnimi koraki pri glasovanju. Obljubovali so vse mogoče, in sedaj ko je njihov kandidat že drugo, oziroma tretje leto predsednik, so pričeli z bojem za — odprto delavnico. Agitirali so med delavstvom, seveda zavajalno, zato ker so videli samo svoj profit. Danes, par let po volitvah, so jim delavci kakor vlačuge, vredni vpoštevanja in prijazne besede samo v gotovih momentih. Zavedni delavci pa niso gladni lepih besed kadar bi se delodajalcem zdelo da so jih vredni, ampak hočejo pravice in pa take življenske pogoje, kakršnih je delavec vreden. Njemu gre zaslugi da prihaja premog na površje, ne pa gospodarjem rovov. Natura ni polčila premogove sklade v zemljo zato, da bi prinašali korist nekaterim, in nikjer ni nobenega naravnega zakona, ki bi opravičeval tako bedasto lastništvo. Naravni zakladi so po naravnem zakonu posest vseh ljudi in vsem bi imeli služiti. Povsod kjer se delavstvo bori za izboljšanje svojega stanja, se bori za pravico in proti krivici.

Kako si nekateri predstavljajo pravico, kako si tolmačijo različne delavske boje in kako današnje krščanstvo tolmači nauk Krista, bom pisal v prihodnji številki "Proletarca". — L. S.

SODRUGI IN SOMIŠLJENIKI V SHEBOYGANU, ZGRADIMO MOČNO POSTOJANKO.

SHEBOYGAN, WIS. — Napredne naselbine so postale aktivnejše v delu za pojačanje svojih socialističnih postojank. To je dobro znamenje. Med te naselbine lahko prištejemo tudi Sheboygan, dasi se mora tukajšnji klub št. 235 JSZ. boriti v razmeroma težkih okoliščinah. Imeli smo poslednje čase več priredb, ki so vse dobro izpadle. Razširili smo svoje glasilo "Proletarca", in naš namen je nadaljevati z delom na vseh poljih socialističnih aktivnosti.

Čim jačji in aktivnejši bo naš klub, toliko več dela bomo lahko izvršili za napredek naselbine in v prid delavskega razreda. Da bo jačji in aktivnejši, potrebujemo več članov. Zato apeliram s temi vrsticami na vse naše somišljenike v Sheboyganu, da se mu pridružijo. Seje kluba št. 235 se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v Jos. Fludernikovi dvorani. Vsi tisti ki se prištevate k naprednim delavcem in imate pogum to tudi pokazati, pristopite v naš klub že na prihodnji seji, ki se bo vršila dne 6. junija. In agitirajte, da bodo pristopili tudi drugi.

Naš klub poseduje lepo knjižnico, ki je na razpolago občinstvu. Izposodite si knjige in jih čitajte, kajti v knjigah boste našli zabavo, razvedrilo in znanje. Sezite tudi po znanstvenih knjigah, med katere spadajo tudi knjige o znanstvenem socializmu. Delavec ki hoče da ne bo samo duševen avtomat, se mora učiti iz listov, knjig in na predavanjih, na sejah soc. klubov in z delom v socialističnih organizacijah.

Nič manj potrebna je sloga in prijateljsko razumevanje drug drugega v socialistični organizaciji. Sodrugi, ki so dorasli v sodruge in znajo socialistično misliti ter čutiti, ne poznajo osebnosti in ne marajo osebnih bojev. Kajti če se prepustimo malenkostnim osebnim prepričanjem in mržnjam, vpropastimo s tem moralno moč organizacije in ugonobimo njene aktivnosti.

Ako smo prijazni drug drugemu, ako imamo dobro voljo drug drugemu pomagati pri delu in se učiti razumevati vse kar se dogaja okrog nas, je nam napredovanje zasigurano.

Član kluba št. 235 JSZ.

O PRVOMAJSKI PROSLAVI KLUBOV ŠT. 27 IN 49 V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — V soboto 1. maja se je vršila v spodnji dvorani Slov. nar. doma prvomajska slavnost, katero sta priredila kluba št. 27 in 49 JSZ. Udeležba je bila zelo povoljna, in razpoloženje udeležencev ves čas najboljše.

Spodnja dvorana v kateri se je slavnost vršila je precej prostorna, in med njo in gornjo dvorano glede obsega ni mnogo razlike. Zato bi šlo v njo lahko še več udeležencev kot smo jih imeli, a bili so vzroki. Vreme je bilo izredno lepo, poleg tega pa so se isti večer v javnih dvoranah vršile "ohceti", ki so tudi "privlačne".

Na naši slavnosti je igral Barbičev orkester v splošno zadovoljstvo udeležencev. Pevski zbor Zarja je zapel Internacionalo in na to še "Zbogom ti planinski svet".

V dopisih je bil naznanjen tudi govor, ki pa ga ni bilo, prvič ker so bili udeleženci večinoma sodrugi in somišljeniki in so bili zatopljeni v medsebojne pogovore ali se zabavali, in drugič, ker je spodnja dvorana za govore jako neprikladna. O našem gibanju, o aktiv-

nostih klubov in o drugem tikajoče se naših aktivnosti smo se mnogo razgovarjali.

Slavnost ni bila aranžirana zato da bi z njo napravili profit, kajti naš namen je bil po več letih zopet dobiti naše sodruge in simpatičarje na skupen sestanek na dan našega praznika, in to smo v polni meri dosegli. Ker nismo stvari aranžirali s stališča dohodkov, pač pa računali le toliko da se je pokrilo izdatke, je preostanek \$5.27. Kot sem dejal, je slavnost izpadla v zadovoljstvo nas vseh, in upam, da bodo v bodoče od leta do leta še boljše še z večjo udeležbo. — J. K.

KONVENCIJA ILLINOISKE SOC. STRANKE.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo dne 23. maja ob 2:30 popoldne se bo vršila v Chicagu v Douglas Park Auditorium konvencija članstva illinoiske soc. stranke. Vsak dobro stoječ član ali članica bo imel na tej konferenci pravico govora in glasovanja. Glavna točka dnevnega reda bo nominiranje kandidatov v razne politične urade, kot za governorja, senatorja, kongresnika at large itd. Ta konferenca bo sprejela tudi platformo z ozirom na jesenske volitve, s katero bo zaeno s svojimi kandidati posegla v kampanjo. Vsak član ki se te konference udeleži, naj prinese s sabo člansko knjižico kot izkazilo, da je v resnici član socialistične stranke. — P. O.

O NAŠIH AKTIVNOSTIH IN DRUGEM V GIRARDU, O.

GIRARD, O. — Z delom gre bolj slabo, ker vlada Coolidgova prosperiteta, kakor so jo njegovi agitatorji pred volitvami l. 1924 obljubovali. Delavci so jim verjeli in oddali milijone svojih glasov zanj. Sedaj niso upravičeni pritoževati se, ker so jim naši sodrugi po vsi deželi pojasnili, kakšno prosperiteto daje republikanska stranka, oziroma kapitalizem, kateremu služi. Delavstvo pa je večinoma še nevedno in ni v stanju zapopasti resnice.

Klub št. 222 JSZ., kateri deluje v tem kraju, je aktiven kolikor je v danih razmerah največ mogoče, posebno v razpečevanju literature in soc. listov. Narodili smo večje število iztisov prvomajske števe. "Proletarca" in "Am. Appeal", katere smo deloma razprodali, deloma razdelili med tukajšnjim delavstvom. Somišljeniki, pristopite v naš klub in s tem v soc. stranko, da se skupno z ostalim delavstvom borite za izboljšanje položaja delovnega ljudstva.

Imamo tudi pevsko društvo "Ljubljanski Vrt", kateri se marljivo vadi v petju in sodeluje na vseh tukajšnjih priredbah po svoji najboljši moči. Ta pevski zbor priredi veselico v soboto dne 22. maja v Niles, O., v nemški dvorani na Belmont Ave., kamor ste vabljeni vsi iz tega okraja.

Slovenski dom v Girardu priredi veliko veselico dne 31. maja v Girardu.

Pred dobrim letom je bila tukaj ustanovljena Mladinska godba, katera povoljno napreduje. Kot pri vseh podobnih ustanovah, so tudi tukaj finančne poteškoče. Želeti je več vzajemnosti, kar bi bilo vsem v korist.

Poleg soc. kluba, pevskega zbora in mladinske godbe imamo tudi tri podporna društva, ki so precej močna v članstvu. Vsa zborujejo v Slovenskem domu, kakor tudi klub, pevski zbor in godba.

*

Černe in njegovi kolegi se zelo zaletavajo ob rdečkarje, in ni čudno, ker drugega še nikoli znali niso.

kot Černetom je zameriti tistim, ki nastopajo pod varmo delavske struje in delavskih voditeljev, pa se vzlic temu zaletavajo v socialistično gibanje enako besno kakor kapitalistične in klerikalne struje. Npr. "Del. Slov." je polna samih napadov na socialiste. Razbijati je lahko, a graditi težko. Mnogo je še neorganiziranih delavcev; treba je še veliko delavskih knjižnic, prosvetnih društev itd. Čemu se naši "ekstremni" prijatelji ne lote takega dela, ki bi delavstvu koristilo, namesto da mečejo polena pod noge tistim ki delajo in se žrtvujejo za skupno delavsko stvar?

J. Kosin.

ČLANSTVU KLUBA ŠT. 1 V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — V petek dne 28. maja se vrši redna seja kluba št. 1. Po izčrpanem dnevnem redu bo predavanje in diskuzija. Udeležite se seje točno ob 8.

Povabite na to sejo vse, ki ste jih pridobili za pristop v klub v sedanji kampanji za povečanje kluba, da bo štel trajno nad sto članov in članic.

Ali ste se že prijavi izletnemu odseku, v katerem so A. Kopal, John Olip in D. J. Lotrich, da boste šli dne 30. maja na izlet v La Salle? Ako ne, storite to čim prej, da bo vedel odbor na koliko udeležencev more računati.

Tisti ki so naročili sliko kluba, jo dobe pri tajniku v uradu ali pa na klubovi seji; stane \$1.25.

Prihodnja seja bo sklepala tudi o eventuelnih priredbah za časa šestega zbora JSZ., ki se bo vršil dne 3., 4. in 5. julija v Chicagu. — *P. O.*

NOVI ODBOR KLUBA J. S. Z. V NOKOMISU.

NOKOMIS, ILL. — Na seji kluba št. 128 JSZ. so bili izvoljeni v odbor sledeči člani:

Steve Milauc, tajnik; Rok Božičnik, zapisnikar; Chas. Jurkušek, Lukas Groser in Roman Leskovšek, nadzorni odbor; Anton Gregorčič in Lukas Groser, organizatorja.

Za delegata našega kluba na VI. rednem zboru JSZ. je bil na seji 3. maja izvoljen s. Lukas Groser.

Seje kluba št. 128 se vrše vsako tretjo nedeljo v mesecu od 10. dopoldne. Prihodnja seja se vrši dne 20. junija pri sodrugu George Plahutniku ob 10. dopoldne. Sodrug in somišljeniki, udeležite se je v obilnem številu. — *Lukas Groser.*

PRAVILNO IME.

FRUM, W. VA. — Z delom se ne moremo hvaliti. Za tiste ki spadamo v U. M. W. of A. ga v tem kraju ni, tisti pa, kateri se ne sramujejo imena skeb, ga lahko dobe. Držimo se trdno in naše vrste so solidarne. Dobe pa se tudi izdajalci, in med njimi se najde tudi našega rojaka, ki nima dovolj časti in ponosa ter se je pripravil prodati svojim izkoriščevalcom v borbi proti delavstvu.

Fajmoštra, kakršen je sheboyganski Černe, nima rno. Ako bi ga imeli, bi bil na strani kompanij in za delavce bi bilo toliko slabše. Černe ima svojemu karakterju zelo primerno ime. Najbolj so mu na potu "rdečkarske ničle" in vpliv teh "ničel" v SNPJ. Kako lepo bi bilo za slovenske fare in župnike, če bi se moglo veliko SNPJ. dobiti pod kontrolo duhovnikov! Pa ne bo šlo, kajti ničle niso zgradile SNPJ. zato, da bi služila farovžem, ampak zato, da služi članstvu.

Naročnik.

PROGRAM MAJSKE PRIREDBE ORGANIZACIJE ŠT. 20 J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo dne 23. maja ob 2:30 popoldne priredi organizacija št. 20 JSZ. svojo majsko priredbo v Narodni dvorani na So. Racine in 18th St. Popoldne je ples, zvečer ob 7:30 pa se prične program.

Prva točka sporeda je pozdravni govor, ki ga bo imel Peter Kokotovič. "Internacionalo" bo sviral tamburaški zbor Crvena Zvezda (odsek organizacije št. 20). Nastopilo bo tudi hrvatsko češko pevsko društvo Ilova. "Na braniku" bo deklamiral Boža Stojanović, nato pa sledi igra "Kradljivica" v dveh dejanjih iz delavskega življenja. V nji nastopijo sledeči igralci in igralk: Dušan Kotur, Blanká Pešić, Miloš Pavković, Katica Vijatović, Boža Stojanović, Gjuro Maslač, Ema Ladjević, Ljubica Stanojević in nekaj drugih.

Vstopnina v predprodaji je 50c, pri vratih 60c. Jugoslovansko delavstvo v Chicagu in okolici vabimo, da se te priredbe udeleže v čim večjem številu.—*O.*

DELAVSKE RAZMERE V MOON RUNU.

MOON RUN, PA. — Pri nas kakor drugod v tem kraju so delavske razmere "od muh". Premogovnik Pittsburgh Coal kompanije ne obratuje že čez leto dni, kar je drugih malih premogovnikov, so pa prenapolnjeni. V bližnji naselbini Cliff Mine obratuje premogovnik na bazi plačilne lestvice iz l. 1917. V kolikor je meni znano, ne dela v njemu noben Slovenec, pač pa delajo Črnci, ki so neizvežbani za tako delo in ima kompanija z njimi več izgube kakor pa dobička. Če bankrotira, se mi ne bomo jokali.

Da delavstvo pojača svojo moč, je potrebno da se trdnejše organizira, strokovno v unijah in politično v socialistični stranki, kajti edino ta stranka vodi borbo za popolno osvoboditev delavskega razreda te dežele in za izboljšavanje njegovega položaja v sedanji uredbi.

Naš socialistični klub št. 175 je na svoji redni seji sklenil, da priredi v soboto dne 29. maja ob 8. zvečer veselico v Slovenski dvorani, na katero vabimo vse rojake in rojakinje iz Moon Runa ter okolice. Vstopnina za moške je 50c iz za ženske 25c. Prebitek veselice je namenjen klubovi blagajni. Igrala bo slovenska godba pod vodstvom Jacob Ambrožiča. Da bo zabava in postrežba čim boljša, se bo potrudil odbor. Na svidenje dne 29. maja! — *Jacob Tomec.*

Iz uredništva.

Kdor ne vidi svojega dopisa v tej številki, naj bo zasiguran, da je izostal samo zato ker v tej ni bilo za vse prostora. Isto velja za zapisnike in druge prispevke. S povečanjem "Proletarca" bo ta hiba odpravljena, posebno ako se zbere dovolj visok fond in se mu dobi dovolj novih naročnikov, da ga povečamo za osem strani.

Čitatelji so opazili, da smo z zadnjo številko uvedli novo rubriko pod naslovom "Naš pokret in naši ljudje pred leti in danes", v kateri bomo priobčevali članke o zgodovini našega gibanja in naselbin.

Ako vam "Proletarec" ugaja, čemu ne bi ugajal tudi drugim? Nagovorite jih, da se nanj naroče. Ako jim je količkaj do čitanja dobrih listov, vam bodo hvaležni za nasvet.

IMENIK DELEGATOV VI. REDNEGA ZBORA J. S. Z.

Dosedaj so prijavili delegate za VI. redni zbor J. S. Z., ki se bo vršil dne 3.—5. julija v Chicagu, sledeči klubi:

Stev. kluba in kraj. Ime in naslov delegata.

- 1, Chicago, Ill.—Donald J. Lotrich, 1937 S. Trumbull Ave.;
- 27, Cleveland, O.—Joseph Jauch, 6319 Carl Ave.;
- 37, Milwaukee, Wis.—Joseph Radelj, 477 51st Ave., W. Allis, Wis.;
- 45, Waukegan, Ill.—Martin Judnich, 706 McAlister Ave.;
- 49, Collinwood, O.—Joseph Presterl, 722 E. 160th St.;
- 128, Nokomis, Ill.—Lucas Groser, R. 2, Box 110;
- 235, Sheboygan, Wis.—Frank Štih, 728½ Kentucky Av.

BRATSKI DELEGATJE DRUŠTEV IZOBRAŽVALNE AKCIJE.

Stev. društva in kraj:

- 1, SNPJ, Chicago, Ill.—Fred A. Vider;
- 39, SNPJ, Chicago, Ill.—Frank Udovich;
- 142, SNPJ, Collinwood, O.—Joseph Presterl;
- 344, SNPJ, Sheboygan, Wis.—Frank Štih.

EKSEKUTIVA J. S. Z.

Charles Pogorelec, tajnik J. S. Z.

Člani eksekutive: Frank Alesh, Sava Bojanovich, Geo. Maslach, Vincent Cainkar, Frank Udovich, Božo Stojanovich, Fr. S. Tauchar, Frank Zaitz, Anton Zornik. Nadzorni odbor J. S. Z.: Filip Godina, Blaž Novak, Peter Kokotovich.

Urednik Proletarca, Frank Zaitz; upravnik Anton Žagar.

Prosvetni odsek še ni delegiral svojega zastopnika.

Odbor za pravila: Chas. Pogorelec, John Olip in Frank Zaitz.

***

“Novi Rod” in Anton Grdina.

Enkrat po vojni je prišel v Ameriko med mnogimi drugimi bivši hrvatski svečenik (duhovnik ali nekaj podobnega) B. N. Milosevich. Kmalu po svojem prihodu je Milosevich spoznal, da potrebujejo Hrvatje še en list, pa je ustanovil mesečnik “Novi Rod”, kateri pa ne izhaja vsaki mesec, ampak tolikokrat kot se lastniku izplača. Naročnikov “Novi Rod” nima niti toliko, da bi se moglo govoriti o cirkulaciji, toda bivši duhovnik je dober agenat i dirka za oglasi toliko časa da jih dobi dovolj za izdanje lista in za svojo plačo. “Novi Rod” je neke svoje vrste pobožnaški list in prinaša svetopisemske verze kar na prvi strani, da med ameriški firmami bolj vleče. Ta “Novi Rod” je izšel za konvencijo H.B.Z. v povečani obliki, seveda povečan z oglasi, ki se prično od kraja in se nadaljujejo do zadnje strani. Čudno, da so takemu nepomebnemu listu naklonili oglase slovenski clevelandski trgovci, nekateri kar po celo stran.

Največja zanimivost v tem “Novem Rodu” je članek “Naš slovenski pozdrav”, katerega je spisal Anton Grdina kot pozdrav delegatom konvencije H.B.Z. Grdina je ne samo predsednik KSKJ., ampak tudi član HBZ. in “člankar”.

Ni greh, da je napisal pozdrav, greh pa je, ker ni dal svojega članka komu v popravilo. Ivan Zupan bi mu gotovo ne odrekal, ako bi ga prosil za to vslugo, in končno, v Clevelandu so tudi drugi, ki znajo slovensko. Tisto kar je Grdina napisal za “Novi Rod” pa ni slovensko, ne kranjsko in ne hrvatsko, pač pa poseben Grdinov jugoslovanski jezik. Če ima kdo nad tem nesrečnim pogrebnikom kaj vpliva, naj ga posvari, da v bodoče ne bo streljal takih kozlov.

ODZIVI NAROČNIKOV IN SOMIŠLJENIKOV

Prispevki v pokritje izdatkov prvomajske številke “Proletarca”.

- Chicago, Ill. — Frank Florjanicich \$1.
 Clarendon Hills, Ill. — Helena Zavertnik 50c.
 Barberton, O. — Soc. klub št. 232 JSZ. \$5.
 Aurora, Ill. — John Kuhar \$1.
 Cleveland, O. — Tomaž Oblak 50c.
 Abingdon, Ill. — Anton Lukančič \$1.
 Collinwood, O. — Frank Barbič 30c; Joseph Ker-
 tel 25c, skupaj 55c.
 Canon City, Colo. — Tony Dremel 25c.
 Clinton, Ind. — Soc. klub št. 41 JSZ. \$2; po 25c:
 Andrew Cizej, Jos. Meslek, Jos. Gračnar, John Juvanc,
 skupaj \$3.
 Brooklyn, N. Y. — Matija Corel 25c.
 Bessemer, Pa. — John Vogrich 50c.
 De Pue, Ill. — John Zugich 15c.
 Detroit, Mich. — Po \$1: Jos. Klarich, Nick Sesta-
 novich, skupaj \$2.
 Eveleth, Minn. — Joseph Sedej 20c.
 Export, Pa. — Po 50c: Jos. Britz, John Zornik,
 skupaj \$1.
 Farrell, Pa. — Frank Kramar \$1.50.
 Gillespie, Ill. — Po 25c: Peter Kallan, John Gor-
 nik, John Krainz, Paul Jesick, Geo Verčič, Frank Fol-
 kar, neimenovan, John Gaber, Frank Bozich; Mike
 Lube 15c, skupaj \$2.40.
 Gross, Kans. — Mike Kukovich 50c; Mary Kom-
 pojer 35c; po 25c: Jos. Teršinar, Frank Straus, Vinc.
 Straus, John Bozich, Matt Znidarsich; Pan Kerin 10c,
 skupaj \$2.20.
 Helper, Utah. — John Ogrin 50c; po 25c: John
 Nučič, Rosie Cosec, skupaj \$1.
 Hiawatha, Utah. — Louis Konchar 25c.
 Johnstown, Pa. — John Kobal nabral v veseli
 družbi \$5.
 Girard, O. — John Kosin \$1.25; po 25c: Frank Go-
 renc, John Petkovšek, John Tancek, Andy Krvina, To-
 ny Segina, Anton Dobrovolje, John Kočevar, Frank Za-
 logar, Frank Zorko, M. Smit, J. Urbančič, skupaj \$3.85.
 Milwaukee, Wis. — John Baranjai 50c.
 North Chicago, Ill. — L. Mesec \$1; Frances Za-
 kovšek \$1; John Mahnich 25c, skupaj \$2.25.
 Moon Run, Pa. — Jacob Ambrožič \$1.
 Pueblo, Colo. — Agnes Primož 25c; po 20c: J. M.
 Stonich, M. Pogorelec; po 15c: Mohor Strumbel, Martin
 Miklich, skupaj 95c.
 Nokomis, Ill. — Rok Božičnik \$1; po 25: Chas.
 Jurkošek, John Zupevc, skupaj \$1.50.
 Pittsburgh, Pa. — John Ban 38c.
 Red Lodge, Mont. — John Košorok 25c.
 Rains, Utah. — John Glavan 25c.
 Strabane, Pa. — Anton Rupnik 40c.
 San Francisco, Calif. — Joseph Koenig 50c.
 Scofield, Utah. — Peter Zmerzlikar 50c.
 Sheboygan, Wis. — Po 50c: Anton Debevc, Louis
 Žagar; po 25c: John Plesec, M. Skrinar, skupaj \$1.50.
 Toronto, O. — Anton Ursich \$1.50.
 Yale, Kans. — Po 25c: Frank Setina, Joseph Brat-
 kovich, skupaj 50c.
 West Allis, Wis. — Jacob Oblak \$1; Frank Chan-
 dek 50c, skupaj \$1.50.
 Skupaj \$46.58. Prejšnji izkaz \$200.62. Skupaj
 \$247.20.

“Umiranje” socialistične stranke.

Chas. Pogorelec.

O pittsburški konvenciji socialistične stranke sem poročal v 974. številki Proletarca. Če bi imeli na razpolago več prostora, bi podal o konvenciji in njenih zaključkih še obširnejša poročila. Rečem pa ob tej priliki toliko, da je bila harmonična, da so bile razprave stvarne in konstruktivne in da je bila zaključena ne kot konvencija umirajoče stranke, ampak kot konvencija stranke, ki ima vse pogoje za življenje, kot stranke, ki ima svojo misijo šele izvršiti.

Poročevalec angleškega glasila W. P. pa ni hotel videti te žive stranke in njenega napredovanja. Od l. 1919, od kar so se pojavili, ponove ob vsaki priliki vest o “umiranju” socialistične stranke. Ko se je vršila konvencija naše stranke l. 1924 v Clevelandu, so jo definitivno pokopali, in čudo, zopet je vstala in imela svojo konvencijo ta mesec v Pittsburghu. Pa so jo enostavno zopet pokopali do prihodnje enake “notice”.

Vest o umiranju socialistične stranke je priobčil tudi “Radnik”. Iz angleškega organa svoje stranke je pobral trditve, da so bile na socialistični konvenciji razna krila ki so se tepla med seboj. Mislijo, da mora biti vsaka konvencija podobna njihovi, kjer se dva ne moreta sporazumeti in tako nastajajo med delegati krila in podkrila, frakcije in “tendence”, in vse to se v

medsebojnem delu izriva in izpodriva; slede izključevanja, obtožbe, očitki, “razkrinkavanje”; to delajo poraženi; zmagoviti pa jih obsodijo za kontrarevolucionarje. In ko se oglasi njihov papež, postopajo po njegovih ukazih, tajno in prikrito pa intrigirajo naprej in lasanja ter ravsa ni ne konca ne kraja.

Na konvenciji socialistične stranke ni bilo “kril” in ne levega krila ki bi hotelo zvezo s “čistimi”, kar navsezadnje priznava tudi “R.”, ko pravi, da je hotela W. P. dati soc. stranki malo življenja s svojo ponudbo za “enotno fronto” za jesenske volitve, socialisti pa so to inžekcijo odklonili in sedaj mora slediti neizogibna smrt.

Ruthenbergova W. P. je vse do konvencije zmerjala soc. stranko in njene posamezne sodruge. Sedaj pa jo hoče rešiti pred — “umiranjem” in jo poziva v enotno fronto s seboj. Socialisti pa so tako nevhvaležni, da so rešitev odklonili.

Ruthenbergovi ljudje imajo čudno logiko in čudno taktiko. Narodnostne federacije v soc. stranki napredujejo, ali “D. W.” in “R.” tega nočeta verjeti, češ, številke ste povečali na papirju. Fakt namreč je, da W. P. še nobenkrat ni imela tako malo članov kakor sedaj, pa želi, da bi tudi mi nazadovali. Nobeni taki želji ne bomo ustregli.

“Proletarec” izhaja nad dvajset let. Ves čas ga vzdržujejo delavci za delavce. Ves čas je vnest svojemu namenu — delu za socializem. Širite “Proletarca”!

ALI HOČETE POVEČANEGA “PROLETARCA”?

Ako ste za povečanje “Proletarca”, ne boste držali rok križem ampak šli na delo da se potrebno vsoto v tiskovni fond zbere v čimkrajšem času. Način, potom katerega se “Proletarca” lahko poveča, smo razjasnili v listu in v pisnih naročnikom. Sedaj je odvisno od naprej stremečih delavcev, s kolikšno energijo se bodo lotili dela ter izvršili svojo nalogo.

Ali ste že poslali svoj prispevek? Ako ne, storite to v kratkem. Res da je mnogo delavcev brez stalne službe in mnogo brez posla in radi tega ne bodo mogli vsi prispevati in ne toliko kot bi radi, a veliko jih je tudi, kateri so v stanju prispevati in prispevali bodo, kajti gre se za glasilo našega zavednega delavstva, in v interesu nas vseh je, da bo prihajalo med nas večje in s tem prinašalo več čtiva, katerega vsi potrebujemo.

Ako ste prejeli nabiralno polo, se jo poslužite. Pojasnite prijateljem in znancem ter delavcem vašega kraja sploh, za kaj se gre in kaj je namen kampanje, in prepričani smo, da bodo prispevali po svoji moči, razen tistih ki so zakrknjeni in sovražijo socialiste bolj kot vse drugo na svetu. Ko hitro boste mogli, pošljite polo z imeni in vsoto upravnistvu, da jo objavi v izkazu.

Zakaj je potrebno povečati “Proletarca”? Prvič ker nas v to silijo razmere, in drugič, ker bomo s povečanim “Proletarcem” povečali politične in prosvetne aktivnosti našega gibanja. Tretjič, večjemu “Proletarcu” bo lažje dobivati nove naročnike, ker bo prinašal več in raznovrstnega gradiva. To so razlogi, ki so zgovorni dovolj in ne rabijo nadaljnjih dokazov.

“Proletarec” je med vsemi ki so nasprotni delavskemu gibanju od nekdaj obsovraženi. Sovražijo

ga sebični karakterji vseh vrst, sovražijo ga vsi listi privatnih interesov in vsi ki zavajajo delavstvo pod kakršnokoli masko. Sedaj se zaganjajo vanj kakor ne že dolgo časa. “Proletarec” jim je v napatje in neštokrat so se razveselili glasov, da bo prenehal. Ampak “Proletarec” bo izhajal, ker ima velike in koristne naloge, ker je glasnik poštenega delavstva in glasilo najpoštenjšega in najboljšega pokreta ki si ga je v tej dobi mogoče misliti na svetu. “Proletarca” ni mogoče uničiti. Rodil se je iz potrebe za delavstvo in živi radi delavstva. Marsikak grobar “Proletarca” je izginil v preteklih dvajset letih in izginili bodo sedanji, Proletarec pa bo izhajal naprej kot delavski glasnik in oznanjevalec resnice in pravice.

V prihodnji številki bo priobčen prvi izkaz prispevkov v fond za povečanje “Proletarca”. Do danes so se odzvali v največjem številu čikaški sodrugi in somišljeniki, ki so zbrali že polovico svoje kvote. Več sodrugov je prispevalo po \$10 in \$5. Prvi prispevek za povečanje Proletarca je poslala iz Penne sodruginja Fradel in sicer v vsoti \$5. Sod. Judnich iz Waukegana poroča, da bo njihova naselbina zbrala vsoto \$50 kot ji je določena kvota, in da se bo dela lotila takoj. Enaka zagotovila je poslala Konferenca JSZ. za zapadno Penno.

Ne smemo pa v tej kampanji za zbiranje potrebnega fonda opustiti agitacije za pridobivanje novih naročnikov in iztirjavanje poteklih naročnin. Glavni dohodek socialističnega lista kakor je “Proletarec” je naročnina, kajti z oglasi ni oblagodarjen. In čimvečje število naročnikov ima socialistični list, toliko boljše za pokret, toliko več prosvetnega dela bo izvršenega in toliko bližje smo svojemu cilju.—UPRAVNIŠTVO.

Mnenja o prvomajski številki "Proletarca".

Letošnja prvomajska številka "Proletarca" je dobila v vseh naselbinah prijazen odziv in priznanje. V mnogih so sodrugi in sodruginje naročene izvode z lahkoto razprodali. V tistih kjer je napredno časopisje malo znano in slovenski delavci ne poznajo pomena "Proletarca", so imeli agitatorji več neprilik. Ampak povsod so jih razprodali ali razdali, kakor je že bil namen tistih, ki so jih naročili. Ako pa je še kdo, ki naročenih izvodov ni razpečal, naj to na vsak način stori, kajti bilo bi škoda da bi kak iztis takega lista ne prišel v roke delavcem katerim je namenjen.

Anton Lukanich, Abingdon, Ill., piše: "Na Proletarca sem naročen že več let. Prejel sem seveda tudi prvomajsko številko, katere vsebina je neprecenljiva, samo žal, ker tu ne morem dobiti naročnikov zanjo. Tu je namreč samo ena slovenska družina. Pošiljam vam \$1 za izenačenje stroškov."

Pismo našega starega simpatičarja Frank Groma iz So. Superior, Wyo., se glasi: "Prvomaj. šte. "Proletarca" prejel in priloženo pošiljam naročnino za poslano iztise in nekaj podpore. Letošnja majska izdaja Proletarca se mi jako dopade. Z veseljem jo prodajam po naselbini. Bodite uverjeni, da bom drugo leto skušal še kaj več napraviti zanjo."

Frances Šinkovec, Mulberry, Kans., piše: "Čestitam van na velikem delu, kakor je prvomajska šte. Proletarca. Zelo se mi dopade opis razmer v Kansasu, katere je orisal Anton Šular. Tudi ostali opisi razmer v slovenskih naselbinah raznih držav mi ugajajo. Prilagam nekaj podpore . . ."

Rosie Jereb, Rock Springs, Wyo., agitatorica "Proletarca", piše: "Letošnja prvomaj. šte. Proletarca se je ljudem tako dopadla, da se je prodajala "kot za špas". Še celo svoj iztis sem morala prodati predno sem ga prečitala." (Poslali smo vam drugo. — Uprav.)

Frank Podboy, Park Hill, Pa., bivši upravnik "Proletarca", poroča: "V tukajšnji naselbini je majska izdaja Proletarca v vsaki hiši. Gradivo v njej se mi zelo dopade, kakor tudi drugim."

Joško Radelj ml., West Allis, Wis., piše: "Poslanih 25 iztisov prvomajske šte. "Proletarca" prodal. Vsoto prilagam. Vsakdo ki joj je prečital, se o nji jako pohvalno izraža."

L. A. iz Californije, prevajalec Cankarjevih del v angleščino in sotrudnik večih ameriških magazinov (revij) piše, da je s prvomajsko številko zelo zadovoljen, posebno pa mu ugajajo Molekove pesnitve.

Josip Martinek, urednik velikega tednika "Americké Dělnické Listy", je dejal, da je naša majska šte. kras delavskemu tisku, in dvomi, če je kje na svetu izšla prvomajska številka kakega delavskega lista, ki se bi mogla po obsegu, uredbi, tehniki in ilustracijah primerjati prvomajski šte. "Proletarca".

To niso vse pohvale in priznanja. Navedli smo samo nekaj mnenj naših delavcev, ki pokazujejo, da znajo ceniti dober list in da poznajo razliko med dobrim in slabim čtivom. — Upravništvo.

BREZ NASLOVA

K. T.

Sedaj smo v sezoni nestranskega strankarstva, katera traja v naši javnosti že več let. V dokaz bom navedel nekaj citatev iz "avtoritativnih" virov:

Joe Alich iz West Frankforta, piše v frančiškanskem "Am. Slovencu" z dne 5. maja med drugim sledeče: "Zapadna Slovanska Zveza (podporna organizacija s sedežem v Denverju.—Op. pisca.) je imela že različne liste za svoje glasilo. Zadnja so bila "Glas Naroda" in potem "Delavska Slovenija". Sedaj pa imamo "Amer. Slovence" za naše glasilo. Kot se spominjam (sem star član Z. S. Z.) so bila vsa ta glasila dobra. Z. S. Z. se je držala vedno nepristranskega temelja...."

Tri liste je naštel dopisnik, ki jih je imela Z. S. Z. za svoje glasilo, in vsi so "dobri". Joe Alich med njimi ne vidi razlike, in je v resnici ni.

Slovenska Dobrodelna Zveza s sedežem v Clevelandu, ki ima precej društev pod svojim "okriljem", ima sledečo načelno izjavo:

"Slovenska dobrodelna zveza temelji na podlagi zavednega delavstva, ne ozirajo se na stan, versko ali politično prepričanje."

Niti Webster ne bi mogel razvozljati, oziroma odkriti pomen take načelne izjave. ". . . temelji na podlagi zavednega delavstva". In takoj na to: ". . . ne ozirajo se na stan, versko ali politično prepričanje." Ugani in razodeni, če moreš!

Imamo podporno organizacijo, katere pravila določajo uredniku njenega glasila, ". . . da ne sme priobčevati dopisov, razprav ali člankov, tikajočih se vere in politike, ali žaljenj osebnih prepričanj glede vere ali politike." To je za urednika zelo nepraktična točka, kajti kako naj napolni "politični" list, če pa ne sme priobčiti ničesar, tikajoče se vere ali politike. Smo pač modrijani v tej novi dobi nepolitične politike.

V New Yorku imajo korporacijo Slovenskega doma, kateri ima zanimivo nestransko načelno izjavo. Akcijo za dom vodijo, kot bi rekli po naše, konservativci in nasprotniki "strankarstva", če je namreč strankarstvo nasprotno njihovemu. Drugače so delavcem prijazni, toda le tistim delavcem, ki znajo biti "nestranski". Razen te korporacije imajo v New Yorku tudi list "Naš Dom", ki povzdiguje svoje nestransko strankarstvo v deveto nebo in še nekaj nadstropij višje. Se izplača, komur nese. Poleg tega mora imeti nestranski strankar prepričanje kakršnega je nosil v svoji listnici Blaž Mrmolja. Opisal ga je jako lepo Ivan Cankar.

Hrvatska Bratska Zajednica je na clevelandski konvenciji sprejela v svoja pravila s petimi glasovi večine točko, katera pravi, da "pušča svojim članom popolno versko in politično svobodo", ali ista točka takoj zatem zagotavlja, da v Zajednici ni več mesta niti za politične niti verske razprave. Točko se lahko tolmači tako, da je postala Hrvatska Bratska Zajednica nestransko politična organizacija, kakor so večinoma vse druge ameriške podporne enote. Da je prišla ta točka v pravila, in da so v hrvatski javnosti

zopet pričele zmagovati starokopitne, nazadnjaške "narodne" struje, gre zasluga "Radniku" ter raznim Ziničem, Bartulovičem, Fišerjem itd.

Ven s politiko iz SNPJ., vpijejo tisti, ki rujejo v nji samo radi politike. "Komunisti" jim sekundirajo. Sijajno nestrancarstvo med ameriškimi Jugoslovani torej sijajno "napreduje".

Ovaj Sepič iz Neffsa, O., načelnik "progresivnega bloka SNPJ.", kateremu je Charles Bartulovič napisal po konvenciji v Waukeganu manifest, se je "skopal" v "Radniku" nad N. Žembergerja. Delekatje 8. redne konvencije SNPJ. se bodo še spominjali delegata št. 6 iz Neffs, O., ki se je udeležil zborovanje samo kot "komunist" in prejemal trikrat na dan navodila od nečlanov jednote, kako naj deluje v SNPJ. Ovaj debeli Sepič pravi v "Radniku", da "progresivni blok SNPJ. sijajno napreduje i da če on jednog dana iščistiti SNPJ. od socijalkpatriotske izdajničke politike". Kdo si bi mislil! Vsa poizvedovanja, kje je progresivni blok SNPJ., so bila zamanj, sedaj pa se oglasi Sepič in naznani, da "sijajno napreduje". Ampak kam?

Nace Žemberger je v dopisih, ki so bili priobčeni v Proletarcu, pokazal raznim Sepičem v Neffsu, da so v zmoti, in da ni lepo obrekovati, kot so oni obrekovali A. Gardena. Sepič pa je Naceta po oštarijsko ozmerjal in svoj dopis v Radniku zaključil z besedami, da je Nace . . . ne samo lažac nego i tat, zajedno sa

svojom braćom — social-patriotima". Ko je Nace napisal dopis "Kdor laže tudi krade", je zadel Sepiča tako da je hipoma ozdravil od operacije, se naznanil tajniku društva SNPJ. "zdravim" (toda ne takoj, pač pa šele po dolgem času) in napisal dopis. "Kakor kdo more".

V Sloveniji je umrl znani skladatelj Anton Foerster. Listi v domovini so mu napisali nekrologe, in nekateri ameriški slovenski listi so jih ponatisnili. En tak ponatis v Pirčevi "Ameriški Domovini" se pričinja: "V prijaznem, pomladansko idiličnem Novem mestu je v soboto dopoldne zatisnil oči skladatelj Anton Foerster . . ."

Urednik Pirc je bil toliko len, da ni izrezanemu članku iz starokrajškega lista spremenil niti datuma, ampak pustil ". . . v soboto dopoldne . . ." Dotična "A. D" je datirana z dnem 12. maja. Skladatelj Foerster je na podlagi tega životopisa v "A. Domovini" umrl 8. maja, ne pa dva tedna prej. Lojze Pirc si misli: Samo da delam profit, drugo mi ni mar. In dela ga, kar je zasluga milega, drugače pa nič kaj pametnega milega naroda.

Duhovnik Hranilović, ki je delegat na konvenciji H. B. Z., je v debati o politiki dejal: "Van sa vjerom i politikom iz Zajednice". Zmagal je, kot sem že dejal, s petimi glasovi večine, a vera in politika bo vzlic tisti točki ostala v H. B. Z. Ni mogoče drugače. Vprašanje je le, čigava vera in čigava politika.

Od generacije

do generacije

je na tisoče očetov in mater spoznalo in ocenilo veliko vrednost postrežbe, katero jim daje ta zavod s tem, da varuje njih prihranke in v slučaju, da vložijo svoj denar v varne vrednostne papirje, vestno skrbi za njih interese.

Prepričajte se tudi Vi, ker hranilna vloga v tej banki Vas vodi k napredku.

35-letno vestno in točno poslovanje v bančnih poslih je rekord, s katerim se mi ponašamo.

Pridružite se potom hranilne vloge tej največji SLOVANSKI banki v Zdr. državah.

Imovina in
preostanek
\$20,000,000.00

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste

CHICAGO

ILLINOIS.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠIH PRIHRANKOV.

Nov klub J. S. Z. v Braddocku, Penna.

Prvomajske slavnosti naših organizacij so povsod dobro izpadle. Ene teh se je udeležil tudi podpisani med konvencijo soc. stranke. Ta je bila v Bridgeportu, O. Priredili so jo naši sodrugi iz Bridgeporta in Blaina. Udeležba je bila dobra, program tudi, zabava neprisljuna in razpoloženje najboljše. Organizacija je napravila ne le moralni ampak tudi gmotni uspeh. Govorila sta s. Anton Garden, ki je predsedoval, in podpisani. Navzočih je bilo precej sodrugov iz Triadelphije in Elm Grova, W. Va. Iz Bannocka je prišel s. Černe z družino in s. Reven iz Fairpointa, O.

Po konvenciji sem obiskal naselbino Braddock, Pa., kjer smo konferirali o akciji za ustanovitev socialističnega kluba. Govoril sem z več somišljeniki. Vsi so soglašali, da so delavcem potrebne ne le podporne in druge organizacije, ampak tudi socialistične, ki vrše vzgojevalno in agitatorično delo ter vodijo borbo proti

izkoriščevalcem delavstva. Sestal sem se s somišljenikom Ponikvarjem, z brati Petroviči in drugimi, in vsi so obljubili da bodo akcijo uspešno izvedli.

V nedeljo 9. maja jih je obiskal s. Terčelj. Imeli so sestanek in ustanovili klub s sedemnajstimi člani. Za tajnika je bil izvoljen s. Rednak. Žal, da nisem imel prilike seznaniti se tudi z njim. Klub je torej ustanovljen, in sodrugi, ki so ta uspeh dosegli, bodo gotovo nadaljevali z delom in napravili iz njega eno najmočnejših postojank v JSZ., kar jih imamo v Pennsylvaniji. Polje v Braddocku in okolici za socialistično delo je obširno in klub razpolaga s sposobnimi, zavednimi člani, ki bodo v stanju dobro orati. — Chas. Pogorelec.

***

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".
List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba
za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.

ČAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. ČAP, lastnik
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Phone Crawford 1382
Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
pri nabavi drv, premoga,
koka in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

MESEC NAŠIH MATER.

Maius, ki je bil tretji mesec v starodavnem rimskem koledarju, je bil imenovan po Maji, ki je bila boginja rasti. Mi smo naredili pamladni mesec maj za mesec naših mater. Seve nam je prav dobro znano, da je obhajanje Materinskega dneva jako pičlo odplačilo našega

golga materam, ki morejo biti poplačane v pravem zlatu vsakdanje ljubezni.

Matere so srečne le tedaj, če so njihni otroci pri dobrem zdravju. In rade potrjujejo, da je Trinerjevo grenko vino velika odpomoč za vsako družino. "Oregon City, Ore., dne 24. marca, 1926. — Jaz uporabljam Trinerjevo grenko vino za zaprtje in druge želodčne zidloge, in vino pomaga v veliki meri in moji

družini. Anna Mrak." Zahtevajte od svojega lekarinarja tudi Trinerjevo Angeliko Toniko, Trinerjev obliž, Trinerjeve tablete za prehlad. Če vam ne more postreči z njimi, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Illinois.

SODRUGOM IN SOMISLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldan v Kunčičevi dvorani, Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov.—TAJNIK.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

"BEG IZ TEME" je najnovejša knjiga v slovenski literaturi. Obsega nad 300 strani; v nji so zastopani najboljši ruski pisatelji, ki so kazali ljudstvom pot iz teme. Izšla je v založbi "Proletarca". Cena \$1.75 za vezavo v platno, \$1.25 za mehko vezbo.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (L. E. Tomic), povest 330 strani, brošira za 75c, vezana v platno	1.06	FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00	TRISTIA EX SIBERIA, (Vojeslav Mole), vezana	1.25
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30	JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50	V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana	.40
VIANJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50	III. zv. vezan	1.50	IGRE	
VITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	IV. zv. vezan	1.25	ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
V ROBSTVU, roman tuge in boli, Ivan Matičič, vez. 255 strani.	1.50	V. zv. vezan	1.00	BENEŠKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in črtic, broširana	.65	VI. zv. vezan	1.00	CARLJEVA ŽENITEV-TRJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana	.25
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75	FR. MASELJ-PODLIMBAESKI zbrani spisi, vez.	1.50	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00	PESMI IN POEZIJE.		KASIJA, drama v 3 dejanjih	.75
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75	BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoske prevlel I. Hribar) vezana	1.00	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ZAPISKI IZ METVEGA DOMA, (A. M. Dostojevski), dva zv., vez. v platno	2.25	MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
KA SREČO, povest, broširana	.45	MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90	NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.25
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.	.45	PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50	NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana	.35
ZENSKA PISMA, (M. Prevost), broš.	.60	POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50	POHORSKE POTI, (Janko Glasser), broširana	.55	ROMANTICNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85
ZLATARJEVO ZLATO, (A. Senoa), vez.	1.20	PREBERNOVE POEZIJE, vez.	.75	SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
EMOTE IN KONEC GOSPODINE PAVLE, (I. Zorec), broširana	.40	SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45	UMETNIKOVA TRILOGIJA. (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana 75c; vezana	1.00
ŽENINI NAŠI KOPENELE, (Rado Murnik), broširana	.50	STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25	ZNANSTVENE RAZPRAVE POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN	
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25	STUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma-char), vezana	1.10	BROSURE	
		SLOVENSKA NABODNA LIRIKA, poezije, broširana	.65	ATI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatata	.30
		SOLNCE IN SENČE, (Ante Debeljak), broširana	.50		
		SVOJEMU NABODU, Valentin Vodnik, broširana	.25		
		SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50		
		TREBOVLJE, (Toma Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75		